

чисельною і слабкою була ця передова, патріотична верства. Не зуміли вони належно згуртувати, об'єднати український народ. Тим паче, що Російська імперія нищила представників української еліти як творців і носіїв духовності, добре усвідомлюючи, що народ, не маючи духовного осердя, перетворюється в натовп, бездуховну юрбу. Російські окупанти (царські і більшовицькі) добре розуміли, що багатомільйонний, але темний народ легше тримати в покорі, ніж хоч і нечисельну, але інтелектуальну і активну групу людей, які усвідомлюють свою національну ідентичність і здатні вплинути і зорганізувати людей до боротьби за волю, за свою державність, за національну гідність.

В сучасній Україні виник особливий суспільний прошарок, який складається з особистостей з не досить високим рівнем інтелекту, але амбітних і діяльних, позбавлених таких моральних рис, як честь, совість і гідність. Свої власні інтереси вони ставлять понад загальні, народні. За роки незалежності ця категорія людей фантастично розбагатіла за рахунок розкрадання державної власності, пограбування і експлуатації українського народу. Прагнучи утвердити і узаконити своє становище, ця паразитична верства ринула у владу і проголосила себе елітою, водночас висловлюючи відверту зневагу до українського народу, його мови, культури, соціального становища, його майбутньої долі. Те, що не зустріли вони належного спротиву не є, на жаль, дивиною. Бо у пострадянських людей (з викривленим світоглядом у більшості) не було належного поводиря – справжнього творця і носія української національної ідеї – української національної еліти.

Отже, нині належить плекати, формувати національну еліту, формувати націю.

Т. О. Дроздова
ЧДТУ

ОРИГІНАЛЬНИЙ ФІЛОСОФСЬКИЙ ТЕКСТ У СТРУКТУРІ КУРСУ ФІЛОСОФІЇ

*Орудием научения может явиться оригинал
в руках читателя, который читает.
Соприкосновение с оригиналом есть
единственная философская учеба.*

М. Мамардашвили

Чи можна навчити філософії? Чи потрібно у вищих студентах нефілософських спеціальностей «вивчати» філософію? Якщо потрібно, то яку філософію? Як співвіднести виклад філософської пропедевтики з історією філософії? Ці питання впродовж століть дискутувалися як у суспільстві, так і у середовищі самих філософів, але одностайності не було, остаточного вирі-

шення немає і сьогодні. Я не маю наміру викладати свій погляд на те, потрібно чи ні, а, виходячи з того, що філософія є обов'язковою дисципліною суспільно-гуманітарного циклу, зрозуміти, якою сьогодні може бути мета навчання філософії та як зробити так, щоб філософія для студентів не перетворювалася на непотрібне, незрозуміле, відірване від життя читання переписаних розділів з підручника.

Програми з філософії містять обов'язковий розділ, в якому викладається мета і завдання вивчення дисципліни (напр., мета курсу – сформувати у студентів знання та розуміння важливості методологічних підходів до пізнання дійсності в межах науки та соціальної діяльності, прищепити сталі навички самостійного розгляду світоглядних проблем життя із залученням понятійного апарату філософії; пробудити інтерес до філософсько-методологічної аналітики, духовних пошуків та розширення горизонту особистісного світобачення), тобто головним завданням філософії є навчання строгому мисленню.

Напевне, більшість викладачів філософських дисциплін погодяться з думкою, що у суспільстві, де немає інтересу до філософії, викладання курсу філософії у вищих навчальних закладах досягненню цієї мети аж ніяк не сприяє.

Чому так відбувається?

Аргумент, що використовується найчастіше у професійному обговоренні, є суто прагматичним. В умовах перевантаженості навчальних планів спеціальними дисциплінами, коли для засвоєння курсу філософії відводиться порівняно незначний час (1–2 семестри) і необхідно більше як 2500-літній пласт філософського знання викласти мовою, зрозумілою для середнього індивіда, вкрай важко уникнути скорочення історико-філософського курсу, спрощення, поверховості та схематизації, що, по суті, виливається у профанацію філософії, тоді як для розуміння специфіки філософського знання бажані все ж таки курси історико-філософського характеру, адже саме історія філософії – це історія розвитку людської думки.

Вирішити цю проблему можна, на мій погляд, включенням у методику викладання філософії роботи з оригінальними філософськими текстами, оскільки прищепити смак до самостійного мислення можливо тільки залученням до читання класичних філософських текстів, що пройшли перевірку часом. Звичайно, за такого підходу викладач за браком часу змушений буде відійти від викладу фактичного історико-філософського матеріалу, що не є великою проблемою, адже це завдання вирішують численні підручники, довідники, енциклопедії, натомість він отримає можливість показати студентові дух філософії, що полягає у настійному пошуку істини, дати можливість співмислити або сперечатися з визнаним філософом, занурити студента у проблемне поле, де якраз і може народитися самостійна філософська думка.

Крім того, такий підхід дозволить студентові краще засвоїти мову філософії, навчитися користуватися її категоріальним апаратом. Звісно, це універсальна проблема, адже вона присутня й у вивченні інших дисциплін і полягає у засвоєнні великої кількості спеціальних термінів, що не увійшли до

загальнокультурного лексикону. Та мова філософії складніша від наукової мови тому, що вона часто використовує слова загальної лексики, але вкладає у них інше, часом протилежне значення. І тут тексти філософів можуть відігравати роль мовного практикуму для студента.

Ще один аспект. За такого підходу гуманізується сам освітній процес, зникає дидактизм, чужий духу філософствування. Комунікація студента з викладачем відбувається на рівних, адже при роботі над текстом і викладач повинен мислити разом зі студентом, а думка, як відомо, не щось стале, і вдалі спроби мислення в минулому зовсім не гарантують автоматичного успіху тут і тепер.

Отже, введення у структуру курсу філософії роботи з оригінальним філософським текстом сприятиме подоланню формалізму та схематизму у викладанні філософії, допоможе студентові навчитися мислити, що неможливо без самостійних спроб.